

ŠTÁTNY VZDELÁVACÍ PROGRAM PRE GYMNÁZIÁ

(úplné stredné všeobecné vzdelávanie)

Obsah

Úvod	3
1 Všeobecné ciele úplného stredného všeobecného vzdelávania.....	4
2 Stupeň vzdelania	4
3 Profil absolventa gymnázia	5
4 Vzdelávacie oblasti	5
4.1 Jazyk a komunikácia	7
4.2 Matematika a práca s informáciami	7
4.3 Človek a príroda	7
4.4 Človek a spoločnosť	8
4.5 Človek a hodnoty	8
4.6 Umenie a kultúra	8
4.7 Zdravie a pohyb.....	9
5 Prierezové témy.....	9
5.1 Osobnostný a sociálny rozvoj	10
5.2 Environmentálna výchova.....	10
5.3 Mediálna výchova	11
5.4 Multikultúrna výchova	11
5.5 Ochrana života a zdravia	11
6 Vzdelávacie štandardy.....	12
7 Výchova a vzdelávanie žiakov so zdravotným znevýhodnením.....	12
8 Rámcové učebné plány.....	13
9 Organizačné podmienky na výchovu a vzdelávanie	13
10 Povinné personálne zabezpečenie	13
11 Povinné materiálno-technické a priestorové zabezpečenie	14
11.1 Priestorové vybavenie	14
11.2 Povinné učebné priestory škôl a ich vybavenie.....	15
12 Podmienky na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia.....	17
13 Školský vzdelávací program	17

Úvod

Štátny vzdelávací program (ďalej len ŠVP) predstavuje záväzný národný rámec pre úplné stredné všeobecné vzdelávanie. Reprezentuje prvú úroveň dvojúrovňového modelu vzdelávania. Je východiskovým dokumentom pre prípravu školských vzdelávacích programov (ďalej len ŠkVP), ktoré reprezentujú druhú úroveň dvojúrovňového modelu vzdelávania.

Dvojúrovňovým modelom vzdelávania sa dáva možnosť každej škole, aby prostredníctvom využitia disponibilných hodín reflektovala vo svojom ŠkVP špecifické regionálne/lokálne podmienky a/alebo požiadavky žiakov/rodičov.

ŠVP vychádza z demokratických a humanistických hodnôt spoločnosti. Na ich základe vymedzuje vzdelávacie štandardy poskytovaného vzdelávania v cieľovej, výkonovej a obsahovej rovine. Tieto štandardy tvoria východisko k osvojovaniu si a rozvíjaniu kompetencií žiakov. Prostredníctvom vzdelávacích oblastí a prierezových tém preferuje vo výučbe medzipredmetový prístup, a tým aj kooperáciu v rámci jednotlivých vyučovacích predmetov nielen v rámci danej vzdelávacej oblasti, ale aj medzi rôznymi oblasťami. Súčasne s týmto prístupom podmieňuje svoju realizáciu uplatňovaním motivačných učebných postupov a vytváraním podporujúcej sociálnej klímy v škole. Kladie dôraz na kvalitu školy, ktorá uplatňuje vnútorné a vonkajšie vyhodnocovanie svojich programov, procesov a výsledkov.

Pri riešení týchto problémov je tiež potrebné chápať znalosť ako akciu v zmysle jej použiteľnosti. Nepoužiteľné a nepoužité znalosti zostávajú informáciami, kým nie sú transformované na činnosť. V nej si musíme osvojovať skúmajúce pozorovanie a pátranie po veciach. Myslieť znamená na niečo sa spytovať, hľadať čosi, čo ešte nemáme k dispozícii.

To znamená, že účinne si osvojíme len taký poznatok, ktorý si sami vytvoríme v konkrétnej činnosti. Teda ide nám aj o výučbu aktívnej výstavby poznatkov v jednotlivých predmetoch. Naším spoločným cieľom je potom vytvárať také kognitívne činnosti, ktoré sú vyjadrené pojмами, ako je vlastné aktívne objavovanie, hľadanie, skúmanie, pátranie, zisťovanie niečoho nového, napríklad výsledkov pokusu alebo experimentu, interpretácie, či vytvárania rôznorodých verbálnych, obrazových a grafických textov, ktoré tvoria sociálny a kultúrny svet.

Vytváranie uvedených kognitívnych činností možno všeobecne zhrnúť do štyroch základných programových cieľov výchovy a vzdelávania.

V tomto zmysle naším spoločným cieľovým úsilím vo výučbe každého predmetu je:

- rozvíjať schopnosti žiakov vedieť a chcieť sa učiť;
- posilňovať sebadôveru žiakov v riešení problémov, ktoré sú spojené s učením;
- viesť žiakov k aktívnemu občianstvu;
- podieľať sa na vymedzovaní hodnôt slušného a morálneho človeka.

ŠVP tiež akcentuje potrebu zabezpečenia primeraných personálnych, materiálo-technických a priestorových podmienok procesu vzdelávania. Uvádza požiadavky na vzdelávanie žiakov so zdravotným znevýhodnením. Umožňuje využívanie schválených výsledkov experimentálneho overovania.

1 Všeobecné ciele úplného stredného všeobecného vzdelávania

Všeobecné ciele vzdelávania predstavujú rámec pre konkretizované predmetové ciele a ciele prierezových tém, ktoré sa majú vzdelávaním naplniť.

V rámci úplného stredného všeobecného vzdelávania je potrebné najmä:

- poskytnúť žiakom všeobecný vzdelanostný základ vychádzajúci zo systematického a vyváženého výberu informácií a poznatkov z vedeckého a kultúrneho dedičstva;
- prehĺbiť u žiakov abstraktné a logické myslenie s dôrazom na pochopenie kauzálnych, funkčných a vývinových vzťahov medzi javmi a procesmi;
- naučiť žiakov samostatne riešiť problémy, úlohy, realizovať skúmanie a vyvodzovať logické závery;
- viesť žiakov ku kritickému mysleniu s uplatnením mnohostranného pohľadu pri riešení úloh;
- naučiť žiakov zaraďovať získané informácie/poznatky do zmysluplného kontextu životnej praxe;
- poskytnúť žiakom možnosti pre optimálny výber ďalšieho vzdelávania/pracovného zaradenia podľa ich schopností a záujmov a tiež potrieb spoločnosti;
- prehĺbiť u žiakov sociálne kompetencie, osobitne schopnosť kultivovane komunikovať, racionálne argumentovať a efektívne spolupracovať v rôznych skupinách;
- posilniť u žiakov prístup rešpektujúci ľudské práva a zodpovednú účasť v demokratickej spoločnosti;
- nasmerovať žiakov na uprednostňovanie životného štýlu, ktorý rešpektuje zdravie, duševnú rovnováhu a pohodu;
- motivovať žiakov k tomu, aby sa zaujímali o svet a ľudí okolo seba, aby boli aktívni pri ochrane ľudských a kultúrnych hodnôt, životného prostredia a života na Zemi.
- viesť žiakov k tomu, aby si uvedomili globálnu previazanosť udalostí, vývoja i problémov na miestnej, regionálnej, národnej i svetovej úrovni.

2 Stupeň vzdelania

Úplné stredné všeobecné vzdelanie získa žiak¹ úspešným absolvovaním posledného ročníka najmenej štvorročného a najviac osemročného vzdelávacieho programu odboru vzdelávania v gymnáziu, ktorý sa ukončuje maturitnou skúškou; dokladom o získanom stupni vzdelania je vysvedčenie o maturitnej skúške.

¹ Pojmy žiak, absolvent, učiteľ, riaditeľ, pracovník... sú v dokumente používané ako pedagogické kategórie alebo označenie profesijnej skupiny, t. j. vo význame žiak i žiačka, absolvent i absolventka, učiteľ i učiteľka, riaditeľ i riaditeľka a pod.

3 Profil absolventa gymnázia

Profil absolventa úplného stredného všeobecného vzdelávania sa odvíja od kompetencií vychádzajúcich zo vzdelávacích štandardov vyučovacích predmetov a špecifických cieľov prierezových tém, ktoré žiak získal v procese vzdelávania a sebavzdelávania na tomto stupni.

Absolvent:

- má osvojené funkčné znalosti a kompetencie z oblasti prírodných a spoločenských vied, ktoré sú vymedzené vzdelávacími štandardami;
- efektívne komunikuje v materinskom, resp. vo vyučovacom jazyku a vo dvoch cudzích jazykoch;
- má osvojené matematické princípy a postupy tak, že ich dokáže využiť v praktickom živote a pri ďalšom štúdiu/pracovnom zaradení;
- ovláda a využíva pri svojom vzdelávaní a tvorbe súčasné informačno-komunikačné technológie;
- vie vyhodnotiť a zaujať kritický postoj k informáciám, vrátane masmediálnych informácií;
- uvedomuje si svoje schopnosti, silné a slabé stránky a v súlade s nimi sa rozhoduje pre ďalšie/celoživotné vzdelávanie a svoju budúcu profesiu;
- akceptuje a uplatňuje ľudské práva vo vzťahu k sebe a iným, rešpektuje inakosť v spoločnosti;
- je si vedomý svojich občianskych práv a povinností, uvedomuje si význam a potrebu občianskej angažovanosti v národnom a globálnom kontexte;
- uznáva a je pripravený v praxi aplikovať demokratické princípy spoločnosti;
- zaujíma sa o svet a ľudí okolo seba, je pripravený aktívne chrániť ľudské a kultúrne hodnoty a životné prostredie na Zemi.

4 Vzdelávacie oblasti

Vzdelávacie oblasti sú okruhy, do ktorých patrí problematika príbuzných vyučovacích predmetov. Zabezpečujú nadväznosť a previazanosť obsahu jednotlivých/príbuzných vyučovacích predmetov, ktoré patria do konkrétnej oblasti. Umožňujú rozvíjanie medzipredmetových vzťahov, a tým aj kooperáciu v rámci jednotlivých predmetov.

Tab. 1 Vzdelávacie oblasti a príslušné predmety ŠVP pre gymnázium so štvorročným a päťročným vzdelávacím programom

VZDELÁVACIA OBLASŤ	VYUČOVACIE PREDMETY
JAZYK A KOMUNIKÁCIA	SLOVENSKÝ JAZYK A LITERATÚRA JAZYK NÁRODNOSTNEJ MENŠINY A LITERATÚRA SLOVENSKÝ JAZYK A SLOVENSKÁ LITERATÚRA DRUHÝ VYUČOVACÍ JAZYK ² CUDZÍ JAZYK
MATEMATIKA A PRÁCA S INFORMÁCIAMI	MATEMATIKA INFORMATIKA
ČLOVEK A PRÍRODA	FYZIKA CHÉMIA BIOLÓGIA
ČLOVEK A SPOLOČNOSŤ	DEJEPIS GEOGRAFIA OBČIANSKA NÁUKA
ČLOVEK A HODNOTY	ETICKÁ VÝCHOVA / NÁBOŽENSKÁ VÝCHOVA/NÁBOŽENSTVO
UMENIE A KULTÚRA	UMENIE A KULTÚRA
ZDRAVIE A POHYB	TELESNÁ A ŠPORTOVÁ VÝCHOVA

Tab. 2 Vzdelávacie oblasti a príslušné predmety ŠVP pre gymnázium s osemročným vzdelávacím programom

VZDELÁVACIA OBLASŤ	VYUČOVACIE PREDMETY
JAZYK A KOMUNIKÁCIA	SLOVENSKÝ JAZYK A LITERATÚRA JAZYK NÁRODNOSTNEJ MENŠINY A LITERATÚRA SLOVENSKÝ JAZYK A SLOVENSKÁ LITERATÚRA CUDZÍ JAZYK
MATEMATIKA A PRÁCA S INFORMÁCIAMI	MATEMATIKA INFORMATIKA
ČLOVEK A PRÍRODA	FYZIKA CHÉMIA BIOLÓGIA
ČLOVEK A SPOLOČNOSŤ	DEJEPIS GEOGRAFIA OBČIANSKA NÁUKA
ČLOVEK A HODNOTY	ETICKÁ VÝCHOVA / NÁBOŽENSKÁ VÝCHOVA/NÁBOŽENSTVO
UMENIE A KULTÚRA	HUDOBNÁ VÝCHOVA VÝTVARNÁ VÝCHOVA UMENIE A KULTÚRA
ZDRAVIE A POHYB	TELESNÁ A ŠPORTOVÁ VÝCHOVA

² Platí pre gymnáziá s dvoma vyučovacími jazykmi (bilingválne gymnáziá s päťročným štúdiom).

4.1 Jazyk a komunikácia

Vzdelávaciu oblasť Jazyk a komunikácia tvoria vyučovacie predmety zahrnuté do troch skupín: vyučovacie jazyky³, druhý jazyk⁴, cudzie jazyky a druhý vyučovací jazyk v bilingválnom štúdiu. Spoločným menovateľom oblasti je jazyk, ktorý sa chápe ako potenciálny zdroj osobného a kultúrneho obohatenia človeka, nástroj myslenia a komunikácie a prostriedok na vyjadrovanie citov a pocitov. Vzdelávanie preto vedie k vnímaniu a postupnému osvojovaniu si jazyka ako bohatého mnohotvárneho prostriedku na získavanie a odovzdávanie informácií, k zvyšovaniu jazykovej kultúry ústnych i písomných jazykových prejavov žiakov a k rozvíjaniu čitateľských kompetencií zameraných na prácu s textom (čítanie s porozumením, deklamácia, počúvanie s porozumením), na jeho analýzu a hodnotenie.

Špecifickou zložkou oblasti je literatúra, ktorá spája vyučovacie predmety zahrnuté v skupinách vyučovacie jazyky a druhý jazyk. Jej základom sa stáva postupné rozvíjanie analytického čítania a rozvoj schopnosti pracovať s významom literárneho textu na vyššej individuálnej úrovni.

4.2 Matematika a práca s informáciami

Cieľom vzdelávacej oblasti Matematika a práca s informáciami je rozvíjať matematické myslenie (pochopenie kvantitatívnych a priestorových vzťahov), ktoré je potrebné pri riešení rôznych problémov v každodenných situáciách, a spôsobilosť formulovať problém s využitím stratégie algoritmického prístupu pri jeho riešení. Prehľbuje abstraktné, analytické, systémové myslenie a logické usudzovanie žiaka. Učí zrozumiteľne a vecne argumentovať. Podporuje schopnosť efektívnym a tvorivým spôsobom využívať informačno-komunikačné technológie, informačné zdroje a možnosti aplikačného programového vybavenia. Buduje informatickú kultúru, založenú na rešpektovaní právnych a etických zásad používania informačných technológií a produktov.

V priebehu štúdia žiaci nadobudnú vedomosti, zručnosti a kompetencie, ktoré nájdu uplatnenie v širokej škále odborov ľudskej činnosti. Zvládnutím vedomostí a zručností, ktoré primárne rozvíja táto vzdelávacia oblasť, sa zvyšuje pravdepodobnosť uplatnenia absolventov gymnázia v ďalšom vzdelávaní, vrátane celoživotného, a konečne i na samotnom trhu práce. Vzdelávaciu oblasť tvoria vyučovacie predmety matematika a informatika.

4.3 Človek a príroda

Základnou charakteristikou vzdelávacej oblasti je hľadanie zákonitých súvislostí medzi pozorovanými vlastnosťami prírodných objektov a javov, ktoré nás obklopujú v každodennom živote, a porozumenie ich podstate, čo si vyžaduje interdisciplinárny prístup, a preto aj úzku spoluprácu v rámci prírodovedných predmetov. Cieľom je nielen viesť žiakov k pochopeniu dejov prebiehajúcich v reálnom svete, ale aj naučiť ich kriticky myslieť, získavať a hodnotiť informácie. Všetky vzdelávacie postupy budujú nové poznatky na predchádzajúcich

³ Vyučovacie jazyky: slovenský jazyk a literatúra v školách s vyučovacím jazykom slovenským, jazyk národnostnej menšiny a literatúra v školách s vyučovacím jazykom národnostnej menšiny.

⁴ Druhý jazyk: slovenský jazyk a literatúra v školách s vyučovacím jazykom národnostnej menšiny okrem maďarskej národnostnej menšiny, slovenský jazyk a slovenská literatúra v školách s vyučovacím jazykom maďarským, jazyk národnostnej menšiny a literatúra v školách s vyučovacím jazykom národnostnej menšiny.

skúsenostiach žiaka, čím sa jeho aktívna činnosť stáva hlavnou formou vzdelávania. Dôraz sa kladie na rozvíjanie poznávacích schopností, komunikačných zručností (formulácia a vyjadrenie vlastných názorov, počúvanie názorov druhých), vytváranie spôsobilostí pre vedeckú prácu, a to najmä spôsobilosti pozorovania, vnímania časových a priestorových vzťahov medzi objektmi a javmi, klasifikácie, merania a predvídania.

Prírodovedné vzdelávanie poskytne žiakovi možnosť získania informácií o tom, ako súvisí rozvoj prírodných vied s rozvojom techniky, technológií a so spôsobom života spoločnosti. Vzdelávacia oblasť tvoria vyučovacie predmety fyzika, chémia a biológia.

4.4 Človek a spoločnosť

Hlavným cieľom vzdelávacej oblasti je aktívny prístup k reflektovaniu minulosti a prítomnosti v kontexte miesta, regiónu a štátu. Prostredníctvom vzdelávacej oblasti sa žiaci zoznamujú s najvýznamnejšími historickými, geografickými a spoločenskými procesmi a javmi, ktoré sa premietajú do ich každodenného života. Učia sa z potrieb prítomnosti o minulosti svojho národa a iných národov, poznávajú prírodné aj spoločenské charakteristiky svojej krajiny a iných krajín v Európe i vo svete. Žiaci sa učia kriticky reflektovať spoločenskú skutočnosť, posudzovať rôzne prístupy k riešeniu problémov v prítomnosti, ktorej korene možno hľadať v minulosti. Vzdelávacia oblasť prispieva k utváraniu historického vedomia. Ďalej vedie žiakov k rešpektovaniu základných princípov demokracie a pripravuje žiakov na zodpovedný občiansky život v demokratickej spoločnosti. Vzdelávacia oblasť Človek a spoločnosť tvoria vyučovacie predmety dejepis, občianska náuka a geografia.

4.5 Človek a hodnoty

Hlavnou úlohou tejto vzdelávacej oblasti je aktívne sa podieľať na formovaní osobnosti žiaka, podporovať pochopenie a interiorizáciu (zvnútornenie) mravných noriem a napomáhať k osvojeniu si správania, ktoré je s nimi v súlade. Vedie žiakov k tomu, aby si vedeli vytvoriť harmonické vzťahy v rôznych sociálnych skupinách – v rodine, na pracovisku, v spoločnosti.

Obsah vzdelávacej oblasti sa realizuje prostredníctvom povinne voliteľných vyučovacích predmetov etická výchova alebo náboženská výchova/náboženstvo. Predmet etická výchova sa v prvom rade zameriava na výchovu k prosociálnosti, ktorá sa odráža v morálnych postojoch a v regulácii správania žiakov. Cieľom predmetu náboženská výchova/náboženstvo je motivovať žiaka k viere, osobnému náboženskému životu a k zodpovednému konaniu v cirkvi a v spoločnosti.

4.6 Umenie a kultúra

Vzdelávacia oblasť Umenie a kultúra rozvíja u žiaka komplexné vnímanie kultúry a umenia v intenciách aktuálnych spoločenských procesov. Podieľa sa na rozvíjaní kultúrneho povedomia a kultúrnej identity žiaka, jeho kritického myslenia vo vzťahu k mediálnej produkcii a k aktuálnym kultúrnym procesom, prehlbuje jeho záujem o kultúru, kultúrne dedičstvo svojho regiónu, národa, štátu a iných kultúr. Prispieva k tomu, aby sa žiak naučil rozlišovať medzi hlavnými kultúrnymi, umeleckými smermi, prúdmi a druhmi, pochopil význam a hodnotu kultúry a umenia v živote človeka a spoločnosti a zaujal vlastný postoj k hodnotám národnej kultúry a kultúry iných národov. Žiaci sa učia verbalizovať, diskutovať a interpretovať, ale tiež umeleckými prostriedkami a médiami vyjadrovať rôznorodé zážitky z vnímania umeleckých diel

a kultúry. Hlavným cieľom vzdelávacej oblasti je rozvoj umeleckej, estetickej, vizuálnej, akustickej, jazykovej a pohybovej kultúry žiaka v učebných situáciách, v ktorých žiaci aktívne reflektujú súčasné umenie a kultúru. Využíva pritom skúsenostné metódy postavené na osobnom zážitku, reflexii, aktívnej tvorbe v rámci projektov v oblasti rôznych druhov umení a médií.

Obsah vzdelávacej oblasti sa realizuje prostredníctvom predmetu umenie a kultúra, v nižších ročníkoch gymnázia s osemročným vzdelávacím programom (prima – kvarta) aj prostredníctvom predmetov výtvarná výchova a hudobná výchova. Svojím obsahom a zameraním prispievajú k získaniu relevantných kompetencií u žiakov i prierezové témy mediálna výchova a multikultúrna výchova, ako aj vyučovacie predmety vzdelávacích oblastí Človek a spoločnosť a Zdravie a pohyb.

4.7 Zdravie a pohyb

Vzdelávacia oblasť Zdravie a pohyb je zameraná na uvedomenie si potreby celoživotnej starostlivosti o svoje zdravie, osvojenie si teoretických vedomostí a praktických zručností súvisiacich so zdravým životným štýlom a pohybovou aktivitou. Oblasť sa realizuje vyučovacím predmetom telesná a športová výchova, ktorej najdôležitejším poslaním je vytváranie vzťahu k pravidelnej pohybovej aktivite ako k nevyhnutnému základu zdravého životného štýlu. Žiaci si vytvoria predstavu o význame pohybovej a športovej aktivity, spoznajú účinok vykonávaných cvičení na organizmus a možnosti upevňovania svojho zdravia. V rámci športových aktivít si osvoja a zdokonalia športové zručnosti a získajú vedomosti o rôznych športových odvetviach ako i organizácii športových súťaží.

Pri realizovaní obsahu telesnej a športovej výchovy je dôležité rešpektovať individuálne dispozície žiakov, ktoré by mali byť zohľadnené pri plánovaní cvičení, ako i pri hodnotení žiakov. Významnou súčasťou je motivácia žiakov k dosiahnutiu individuálnych zlepšení vo svojej pohybovej výkonnosti pri akceptovaní ich vlastných predpokladov.

5 Prierezové témy⁵

Rýchlo sa meníaca realita súčasnej globalizovanej spoločnosti s novými technológiami a sociálnymi zmenami ovplyvňuje postoje, hodnotový systém žiakov a ich konanie. Táto skutočnosť sa musí odraziť aj vo vzdelávaní. Vhodným prostriedkom na to sú prierezové tematiky, ktoré sa svojím obsahom a výchovným zameraním premietajú do vymedzených vzdelávacích oblastí, dopĺňajú ich, prepájajú ich obsah s aktuálnym dianím v spoločnosti, s každodennou skúsenosťou žiaka a konkrétnej triedy. V tomto zmysle prierezové témy priaznivo ovplyvňujú proces utvárania a rozvíjania funkčných kompetencií žiakov. Prierezové témy sa môžu realizovať ako súčasť učebného obsahu vyučovacích predmetov alebo prostredníctvom samostatných projektov, seminárov, vyučovacích blokov, kurzov a pod. Súčasne prierezové témy môžu tvoriť samostatný vyučovací predmet z rámca disponibilných hodín. Jednotlivé formy sa môžu aj ľubovoľne kombinovať. Účinnosť pôsobenia prierezových tém sa zvyšuje relevantnými mimovyučovacími a mimoškolskými aktivitami.

V rámci úplného stredného všeobecného vzdelávania majú prierezový charakter tieto témy: osobnostný a sociálny rozvoj, environmentálna výchova, mediálna výchova, multikultúrna výchova, ochrana života a zdravia.

⁵ Metodické usmernenia k realizácii prierezových tém sa nachádzajú na webovom sídle ŠPÚ.

5.1 Osobnostný a sociálny rozvoj

Prostredníctvom tejto nadpredmetovej témy sa cielene rozvíjajú osobnostné a sociálne kompetencie u žiakov, ktoré významne podmieňujú ich akademický rozvoj, napomáhajú úspechu vo svete práce a podporujú žiakovu osobnú emocionálnu pohodu a integritu. Pri správnom uplatňovaní tejto prierezovej oblasti sa prispieva k pozitívnej sociálnej klíme školy a dobrým vzťahom medzi pedagógmi a žiakmi a tiež medzi samotnými žiakmi.

Dôležitou súčasťou osobnostného rozvoja žiakov je príprava na zodpovedné partnerské vzťahy, manželstvo a rodičovstvo. **Výchova k manželstvu a rodičovstvu** je zameraná na osvojovanie relevantných vedomostí a rozvíjanie zodpovedných postojov v oblasti partnerských vzťahov a rodičovstva v súlade s vedeckými poznatkami a etickými normami. Podmienkou je taktný a citlivý prístup pedagóga. Škola môže využiť aj pomoc alebo služby relevantných odborníkov.

Cieľom uplatňovania tejto prierezovej témy je prispieť k tomu, aby (si) žiak:

- porozumel sebe a iným;
- stanovil priority a ciele s ohľadom na svoje osobné schopnosti, záujmy a možnosti;
- ovládal zručnosť kultivovanej komunikácie a vzájomnej spolupráce;
- akceptoval rôzne typy ľudí, ich názory a prístupy k riešeniu problémov a rešpektoval práva každého človeka;
- osvojil poznatky o biologických, psychických a sociálnych zmenách, ktoré ovplyvňujú vývin jeho osobnosti v súčasnosti i v budúcnosti;
- získal predpoklady pre zodpovedné rozhodnutia v oblasti partnerských vzťahov, manželstva a rodičovstva;
- spoznal a uplatňoval podmienky pre životný štýl, ktorý podporuje a neohrozuje zdravie.

5.2 Environmentálna výchova

Environmentálna výchova umožňuje žiakovi získať vedomosti, zručnosti, postoje a návyky k ochrane a zlepšovaniu životného prostredia dôležitého pre trvalo udržateľný život na Zemi. Vede žiakov ku komplexnému pochopeniu vzájomných vzťahov človeka, organizmov a životného prostredia, kde sú prepojené aspekty ekologické, ekonomické a sociálne. Podporuje myslenie a zodpovedné konanie v súlade s princípmi trvalo udržateľného rozvoja a s úctou k životu vo všetkých jeho formách.

Cieľom uplatňovania tejto prierezovej témy je prispieť k tomu, aby žiak:

- dokázal vnímať negatívne zásahy človeka vo svojom širšom životnom prostredí;
- navrhol možnosti, riešenia smerujúce k ochrane a zlepšeniu životného prostredia na lokálnej/regionálnej úrovni a aktívne sa na nich podieľal;
- skúmal vplyv faktorov prostredia na organizmy v širších súvislostiach;
- spoznal globálne ekologické problémy, kriticky hodnotil ich vplyv a navrhol možnosti riešenia;
- porozumel princípom trvalo udržateľného rozvoja;
- porovnal technológie a materiály, ktoré sú šetrné a ktoré poškodzujú životné prostredie, akceptoval potrebu uprednostnenia tzv. zelených technológií a materiálov;
- poznal spoločenské nástroje starostlivosti o životné prostredie;

- správal sa šetrne k prírodným zdrojom, vedel prispôsobiť svoje návyky v prospech zachovania životných podmienok.

5.3 Mediálna výchova

Hlavným cieľom mediálnej výchovy je zvýšiť úroveň mediálnej gramotnosti žiakov. Prostredníctvom zamerania sa na široký kontext – teda na sociálne, etické, kultúrne a tiež hospodárske aspekty súčasného mediálneho sveta – sa rozvíjajú informačné a digitálne kompetencie žiakov. Dôležité v tomto kontexte je nadväzovať na každodennú skúsenosť žiakov, ich rôznorodé skúsenosti s médiami. K vhodným vyučovacím stratégiám patrí textuálna analýza, kontextuálna analýza, prípadové štúdie, simulácie a tvorba mediálnych produktov.

Cieľom uplatňovania tejto prierezovej témy je prispieť k tomu, aby (si) žiak:

- uvedomil význam a vplyv médií vo svojom živote a v spoločnosti;
- využíval médiá zmysluplne;
- získal kritický odstup od mediálnych produktov/obsahov, rozpoznal mediálne spracovanú realitu;
- reflektoval pozitíva a negatíva využívania, vplyvu médií a ich produktov;
- osvojil zodpovedný prístup pri využívaní médií na komunikáciu a pri vytváraní vlastných mediálnych produktov;
- prehĺbil technické zručnosti potrebné pre používanie médií.

5.4 Multikultúrna výchova

S aktuálnou realitou celosvetovej globálnej spoločnosti a s multikultúrnym charakterom slovenskej spoločnosti sa spájajú riziká predsudkov a stereotypov, ktoré sa prejavujú v rôznych podobách neznášanlivosti, rasizmu, či xenofóbie. Žiaci sú každodenne vystavení rôznym kultúrnym vplyvom a dostávajú sa do kontaktu s príslušníkmi rôznych kultúr. Prostredníctvom spoznávania svojej kultúry a iných kultúr, histórie, zvykov a tradícií sa žiaci naučia rešpektovať tieto kultúry ako rovnocenné a dokážu s ich príslušníkmi konštruktívne komunikovať a spolupracovať. Pri realizácii tejto témy sa odporúča využívať také didaktické postupy a metódy, ktoré neučia stierať medzikultúrne rozdiely, ale pochopiť ich a akceptovať, ako aj rešpektovať ľudské práva.

Cieľom uplatňovania tejto prierezovej témy je prispieť k tomu, aby žiak:

- rozvíjal svoju kultúrnu identitu a interkultúrne kompetencie;
- spoznal rozličné tradičné aj nové kultúry a subkultúry;
- akceptoval prirodzenú rozmanitosť spoločnosti, rešpektoval kultúrne, náboženské a iné odlišnosti ľudí a spoločností;
- uplatňoval svoje práva a rešpektoval práva iných ľudí.

5.5 Ochrana života a zdravia

Prierezová téma ochrana života a zdravia sa realizuje v rámci predmetov ŠVP a obsahom samostatných organizačných foriem vyučovania – účelových cvičení a kurzu na ochranu života a zdravia. Integruje spôsobilosti žiakov zamerané na ochranu života a zdravia v mimoriadnych situáciách, tiež pri pobyte a pohybe v prírode, ktoré môžu vzniknúť vplyvom nepredvídaných skutočností ohrozujúcich človeka a jeho okolie. Počas kurzu na ochranu života a zdravia sa odporúča podľa možnosti školy realizovať i netradičné pohybové aktivity zamerané na osvojenie

si nových pohybových zručností, ktoré podporujú rozvoj telesnej zdatnosti (jazda na koni, lukostreľba, horolezectvo a pod.).

Cieľom uplatňovania tejto prierezovej témy je prispieť k tomu, aby (si) žiak:

- identifikoval a charakterizoval nebezpečné situácie ohrozujúce život a zdravie;
- rozvinul si praktické zručnosti v sebaochrane;
- aktívne poskytol pomoc iným v prípade ohrozenia zdravia a života;
- vedel poskytnúť predlekársku prvú pomoc;
- cieľavedome zvyšoval svoju telesnú zdatnosť a odolnosť organizmu voči fyzickej a psychickej záťaži v náročných životných situáciách.

6 Vzdelávacie štandardy

Vzdelávacie štandardy vymedzujú požiadavky, ktoré majú žiaci splniť v rámci konkrétneho časového intervalu. Tieto požiadavky sú formulované ako kompetencie, v ktorých sú obsiahnuté vedomosti, zručnosti, postoje a hodnoty v kontexte vymedzeného obsahu vzdelávania. Obsahujú štruktúru učebných cieľov, výkonové požiadavky a vymedzený rámcový učebný obsah.

Vzdelávacie štandardy je nevyhnutné chápať ako základné východisko k mnohostranne chápanej výučbe. Predstavujú dôležitý podklad pre učiteľa na realizáciu osobného plánovania, tvorby špecifickej stratégie a taktiky na výučbu jednotlivých predmetov, pričom je nevyhnutná kognitívna pestrosť a vytváranie panorámy myšlienkových možností žiakov.

Z hľadiska vymedzeného učebného obsahu je kľúčovým prvkom uvedenie si pojmov a vzťahov medzi nimi. Následne je žiaduce tieto pojmy a vzťahy medzi nimi spolu s funkčnými faktami názorne zobrazovať do pamäťových myšlienkových máp, ktoré sa potom stávajú základným prostriedkom efektívnejšieho upevňovania a systematizácie nadobudnutých kompetencií žiakov.

7 Výchova a vzdelávanie žiakov so zdravotným znevýhodnením

Pre žiakov so zdravotným znevýhodnením platia rovnaké ciele vzdelávania ako pre ostatných žiakov. Pri realizácii vzdelávacích štandardov vyučovacích predmetov sa berie ohľad na individuálne osobitosti žiakov so zdravotným znevýhodnením, ale iba v takom rozsahu, aby výsledky žiaka so zdravotným znevýhodnením reflektovali profil absolventa gymnázia.

Vo všetkých organizačných formách vzdelávania je potrebné akceptovať nasledujúce špecifické podmienky, ktoré zabezpečujú žiakom so zdravotným znevýhodnením saturáciu ich špeciálnych výchovno-vzdelávacích potrieb:

- zaradiť do školských vzdelávacích programov gymnázií pre žiakov so zdravotným znevýhodnením a gymnázií, v ktorých sa vzdelávajú žiaci so zdravotným znevýhodnením špecifické predmety (vyučovací predmet komunikačné zručnosti; prípadne iné predmety) a podľa druhu zdravotného znevýhodnenia a individuálnej potreby uplatňovať alternatívne formy komunikácie (posunkový jazyk, Braillovo písmo);
- dať možnosť učiteľom flexibilne prispôbiť rozsah a štruktúru vyučovacej hodiny zohľadňujúc momentálny psychický stav, správanie a potreby žiakov, ktoré sú dôsledkom ich zdravotného znevýhodnenia;

- vypracovať individuálny výchovno-vzdelávací program v prípade, že žiak nemôže vzhľadom na svoje zdravotné znevýhodnenie plniť požiadavky príslušného vzdelávacieho programu aj v gymnáziu pre žiakov so zdravotným znevýhodnením.

Základné podmienky vzdelávania žiakov so zdravotným znevýhodnením v bežných triedach gymnázií (integrované vzdelávanie):

- zabezpečiť odborné personálne, materiálne, priestorové a organizačné podmienky zodpovedajúce individuálnym potrebám žiaka so zdravotným znevýhodnením a tiež systematickú spoluprácu školy so školským zariadením výchovného poradenstva a prevencie alebo špeciálnou školou;
- zabezpečiť vypracovanie individuálneho výchovno-vzdelávacieho programu pre integrovaného žiaka, za ktorý zodpovedá triedny učiteľ v spolupráci s vyučujúcim daného predmetu, školským špeciálnym pedagógom a školským zariadením výchovného poradenstva a prevencie;
- využívať disponibilné hodiny na zavedenie špecifických predmetov, príp. na individuálne alebo skupinové vyučovanie v predmetoch, v ktorých sa žiak/žiaci vzdelávajú podľa individuálneho výchovno-vzdelávacieho programu;
- vyučovať žiaka/žiacov so zdravotným znevýhodnením školským špeciálnym pedagógom individuálne/v skupinkách na vyučovaní alebo mimo triedy, pričom obsah, formy a postup vyučovania sa konzultuje s príslušným učiteľom;
- umožniť školskému špeciálnemu pedagógovi, liečebnému pedagógovi, logopédovi, školskému psychológovi v rámci vyučovania individuálne pracovať so žiakmi s cieľom systematickej, intenzívnej korekcie, terapie alebo reedukácie postihnutia, narušenia.

8 Rámcové učebné plány

Rámcový učebný plán (ďalej len RUP) stanovuje časové dotácie vyučovacích predmetov v ŠVP. Vymedzuje počet disponibilných hodín, ktoré škola konkretizuje v svojom ŠkVP. Je potrebné použiť v ŠkVP všetky disponibilné hodiny uvedené v príslušnom RUP.

Poznámky k RUP sú pre školu záväzné, avšak v rámci svojho učebného plánu si škola môže vytvoriť ďalšie poznámky podľa svojich potrieb a možností.

9 Organizačné podmienky na výchovu a vzdelávanie

Formy organizácie výchovy a vzdelávania v rámci úplného stredného všeobecného vzdelávania upravuje platná legislatíva.

10 Povinné personálne zabezpečenie

Efektívna realizácia ŠVP je podmienená aj potrebným personálnym zabezpečením podľa nasledujúceho rámca, pričom sa musí vychádzať z požiadaviek formulovaných v platnej legislatíve, napr. zákon o pedagogických zamestnancoch a odborných zamestnancoch.

Vedúci pedagogickí zamestnanci

- spĺňajú kvalifikačné predpoklady na výkon pedagogickej činnosti, vykonali prvú atestáciu, spĺňajú podmienku dĺžky výkonu pedagogickej činnosti, ukončili funkčné vzdelávanie (najneskôr do troch rokov od ustanovenia do kariérnej pozície);
- sú odborne pripravení na riadenie pracovnej skupiny a osvojené manažérske zručnosti uplatňujú pri riadení pracovného kolektívu;
- podporujú a vytvárajú podmienky pre odborný rast a ďalšie vzdelávanie svojich zamestnancov;
- zabezpečujú podmienky pre dobrú klímu v oblasti personálnych vzťahov – vo vzťahu k žiakom, v rámci pedagogického zboru a vo vzťahu k rodičom a širšej komunite.

Pedagogickí zamestnanci

- spĺňajú kvalifikačné predpoklady na výkon pedagogickej činnosti a kvalifikačné požiadavky stanovené platnou legislatívou;
- pre realizáciu športovej prípravy v príslušnom športovom odvetví je potrebná trénerská kvalifikácia;
- uplatňujú zásady tímovej práce, kooperatívneho a konštruktívneho riešenia problémov;
- preukazujú odborné a pedagogicko-psychologické spôsobilosti pri práci so žiakmi a spolupráci s rodičmi.

Zamestnanci poskytujúci odborné služby a pomoc pedagógom

- spĺňajú kvalifikačné predpoklady na výkon odbornej činnosti a kvalifikačné požiadavky stanovené platnou legislatívou pri poskytovaní psychologickej, logopedickej, špeciálnopedagogickej starostlivosti alebo výchovného a sociálneho poradenstva a prevencie.

11 Povinné materiáľno-technické a priestorové zabezpečenie

Dôležitou podmienkou pri realizácii ŠVP je primerané priestorové vybavenie školy a materiáľno-technické vybavenie učebných priestorov. V škole sa výchova a vzdelávanie uskutočňuje v učebniach, odborných učebniach a ďalších priestoroch školy zriadených podľa platnej legislatívy.

11.1 Priestorové vybavenie

a) pre vedenie školy

- kancelária riaditeľa
- kancelária/kancelárie zástupcu/zástupcov riaditeľa školy;

b) pre pedagogických zamestnancov školy

- zborovňa;
- kabinety pre učiteľov (priestor pre prípravnú prácu učiteľov a odkladanie pomôcok);

c) pre zamestnancov poskytujúcich odborné služby a pomoc pedagógom

- kancelárie pre prácu personálu poskytujúceho odborné služby a pomoc pedagógom/žiakom;
- kancelária pre ekonomický úsek;

d) pre nepedagogických zamestnancov školy

- kancelárie pre sekretariát a nepedagogických zamestnancov;

- e) **hygienické priestory**
 - sociálne zariadenia pre žiakov a zamestnancov;
 - šatne alebo iné priestory na odkladanie odevov a prezúvanie obuvi;
- f) **odkladacie a úložné priestory**
 - pre učebné pomôcky a didaktickú techniku;
 - skladové priestory;
 - archív;
- g) **informačno-komunikačné priestory**
 - knižnica/priestor pre knižnicu vybavený knižničným fondom, IKT zariadením a pripojením na internet;
- h) **učebné priestory (interné/externé)**
 - učebne;
 - odborné učebne;
 - telocvičňa;
 - školské ihrisko;
- i) **spoločné priestory**
 - školská budova;
 - školská jedáleň alebo výdajná školská jedáleň;
 - priestor pre riešenie zdravotných problémov.

11.2 Povinné učebné priestory škôl a ich vybavenie⁶

Tab. 2 Učebné priestory

P. č.	Názov učebného priestoru
1.	učebňa
2.	telocvičňa
3.	multimediálna učebňa

⁶ Uvedené učebné priestory a ich vybavenie je povinné pre novovzniknuté školy. Ostatné školy doplnia povinné učebné priestory a ich vybavenie v priebehu päťročného prechodného obdobia.

Tab. 3 Vybavenie učební (okrem multimediálnej učebne)

Názov vybavenia	Počet na	
	učiteľa	triedu/ skupinu
učiteľský stôl a stolička	1	-
školská lavica a stolička	-	podľa počtu žiakov
školská tabuľa	-	1
PC/notebook	najmenej 36 v škole	-
pripojenie na internet	najmenej v jednej učebni v škole	-
interaktívna tabuľa	najmenej 1 v škole	-
dataprojektor	najmenej 1 v škole	-
audioprehrávač/DVD prehrávač	najmenej 1 v škole	-

Tab. 4 Vybavenie telocvične

Názov vybavenia	Počet na	
	učiteľa	triedu/ skupinu
rebrina	-	8
tyč na šplhanie	-	2
lano na šplhanie	-	2
kruhy	-	1
hrazda	-	1
lavička	-	6
karimatka/podložka na cvičenie	1	15
švihadlo	1	15
švédska debna	-	2
žienka	-	8
koza	-	1
mostík	-	1
nízka kladina	-	1
lopty	-	podľa potreby
kriketová loptička, granát	-	podľa potreby
fútbalová/hádzanárska brána	-	2

	volejbalová konštrukcia a sieť	-	1
	basketbalový kôš	-	2
	stopky	-	1
	meracie pásmo	-	1
	audioprehrávač/DVD prehrávač	-	1
	skrinka pre audiovizuálnu techniku	-	1

Tab. 5 Vybavenie multimedialnej učebne

	Názov vybavenia	Počet na	
		učiteľa	triedu/ skupinu
	učiteľský stôl a stolička	1	-
	školská lavica a stolička	-	17
	skriňa	-	1
	interaktívna tabuľa	-	1
	dataprojektor	-	1
	PC/notebook	1	17
	reproduktory, slúchadlá	1	17
	ozvučenie, Hi-Fi technika	-	1
	multifunkčné zariadenie	-	1
	digitálny fotoaparát/kamera	-	1
	prístup na internet	1	17

12 Podmienky na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia

Nevyhnutnosťou pre realizáciu ŠVP je zabezpečenie vhodnej štruktúry pracovného režimu a odpočinku žiakov a učiteľov, vhodného režimu vyučovania s rešpektovaním hygieny učenia, zdravého prostredia učebni a ostatných priestorov školy podľa platných noriem (svetlo, teplo, hlučnosť, čistota, vetranie, hygienické vybavenie priestorov, primeraná veľkosť sedacieho a pracovného nábytku). Pri organizovaní lyžiarskeho/snoubordingového výcviku, výletu sa z hľadiska bezpečnosti škola riadi platnou legislatívou.

13 Školský vzdelávací program

ŠkVP je základným dokumentom školy, podľa ktorého sa uskutočňuje výchova a vzdelávanie na danej škole. Musí byť vypracovaný v súlade s platnou legislatívou a s príslušným ŠVP. Uvádza víziu, ciele, poslanie a zameranie konkrétnej školy. Zohľadňuje potreby žiakov súvisiace s ich ďalším vzdelávaním, resp. vstupom na trh práce, pričom reflektuje aj možnosti regiónu. Konkretizuje obsah vzdelávania ako profiláciu školy v učebnom pláne s využitím všetkých disponibilných hodín (škola môže mať aj viacero školských učebných plánov v prípade, že má triedy s rôznym zameraním). ŠkVP môže byť aj medzinárodný program, ktorý

sa uskutočňuje po písomnom súhlase Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky (ďalej len ministerstvo) alebo schválený experimentálne overený inovačný program.

Na vypracovaní ŠkVP by sa mali podieľať všetci pedagogickí zamestnanci školy. ŠkVP vydáva riaditeľ školy po prerokovaní v pedagogickej rade školy a rade školy a zverejní ho na verejne prístupnom mieste.

Školský vzdelávací program obsahuje:

I. Všeobecné údaje

1. Názov vzdelávacieho programu
2. Zriaďovateľ školy
3. Vyučovacia jazyk školy

II. Charakteristiku školského vzdelávacieho programu

1. Zameranie, profilácia školy, ciele výchovy a vzdelávania
2. Dĺžka štúdia a formy výchovy a vzdelávania
3. Stupeň vzdelania, ktorý dosiahne žiak po ukončení
4. Učebný plán
5. Učebné osnovy sa musia vypracovať k rozširujúcemu učivu z povinných vyučovacích predmetov a k novovytvoreným predmetom v učebnom pláne⁷
6. Personálne zabezpečenie chodu školy
7. Materiálno-technické a priestorové podmienky školy
8. Podmienky na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia pri výchove a vzdelávaní
9. Vnútorňý systém kontroly a hodnotenia žiakov
10. Vnútorňý systém kontroly a hodnotenia zamestnancov školy
11. Požiadavky na kontinuálne vzdelávanie pedagogických a ostatných zamestnancov
12. Podmienky pre vzdelávanie žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami

Štátny vzdelávací program vypracoval Štátny pedagogický ústav.

Schválilo Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky dňa 20. marca 2015 pod číslom 2015-7846/10840:1-10B0 ako súčasť Štátneho vzdelávacieho programu pre gymnáziá s platnosťou od 1. septembra 2015.

⁷ Učebné osnovy k povinnému vyučovaciemu predmetu, ktorého časová dotácia sa v učebnom pláne nezvyšuje, nesmú byť nad rámec obsahového štandardu stanoveného ŠVP. Škola môže nahradiť učebné osnovy povinného vyučovacieho predmetu, ktorého časovú dotáciu v učebnom pláne nezvyšuje, platným vzdelávacím štandardom pre príslušný vyučovací predmet.